

Eystra-Geldingaholti 6. júlí 2017

Skipulangsstofnun
Borgartúni 7b
105 Reykjavík

Athugasemdir við frummatsskýrslu vegna Hvammsvirkjunar

Enn einu sinni vaknar maður upp við þann vonda veruleika að þurfa að nota tímann í athugasemdagerð vegna Hvammsvirkjunar. Síðustu rúm 10 árin hefur farið gríðarlegur tími í slíka vinnu vegna virkjana í neðri hluta Þjórsár. Verst er að maður hefur á tilfinningunni að það sem er sett á blað sé ekki lesið, a.m.k. virðist ekkert mark vera tekið á þeim sem standa vörð um umhverfi sitt og náttúruperlur landsins. Leikurinn er ójafn þar sem við notum frítíma okkar í að gæta nánasta umhverfis okkar á meðan aðrir eru í launaðri vinnu við að skipuleggja endurhönnun á íslenskri náttúru. Þetta er ekki boðlegt í nútíma þjóðfélagi.

Það er mikið verk og ekki auðvelt fyrir almenning að kynna sér til hlítar allar skýrslur tengdar Hvammsvirkjun. Nú er um að ræða frummatsskýrslu en eftirfarandi athugasemdir viljum við gera.

Í fyrsta lagi teljum við óásættanlegt að umhverfismatið frá 2003 skuli ekki hafa verið endurskoðað eins og það leggur sig. Það eru allt aðrir tímar núna en fyrir 14 árum. Framkvæmdin snertir hagsmuni allra Íslendinga, ekki bara okkar sem búum hérna á svæðinu. Þær snerta ekki síður þá sem eiga eftir að lifa í þessu landi. Ein til tvær kynslóðir geta ekki leyft sér að virkja allt sem virkjanlegt er. Komandi kynslóðir gætu fengið betri hugmyndir um nýtingu landsins en stíflugarða og lón. Við höfum ekki leyfi til að fullnýta allar okkar auðlindir. Við höfum landið aðeins og láni og eigum að skila því til komandi kynslóða.

Þá finnst okkur afar ámælisvert hversu athugasemdafrestur er stuttur eða 6 vikur og það þegar vorverk og háannatími er í sveitum landsins. Einnig hefur málið verið illa kynnt, satt að segja hefur þurft að leita að auglýsingum varðandi svona mikilvægt mál.

Landslag mun gjörbreytast á löngum kafla með Þjórsá. Þær breytingar eru groddalegt inngríp í náttúrulegt landslag og fegurð við ána. Víða við Þjórsá má enn finna óspillt landslag þar sem áhrifa mannsins eru ekki sýnileg og hægt að njóta einstaks friðar og náttúruhljóma. T.d. vestan ár, á svæðinu frá Viðey að Þjórsárholti.

Framkvæmdir munu hafa í för með sér eyðileggingu á gróðri og jarðvegi. Gróið land fer undir lón, vegi, skurði og haugsvæði. Algjörlega óásættanleg meðferð á landinu.

Meðfram Þjórsá eru einstaklega fallegar og góðar göngu- og reiðleiðir. Við höfum ekki leyfi til að eyðileggja slíkar perlur, leyfum afkomendum okkar að njóta þeirra.

Útivistarsvæðin í grennd Þjórsár verða ekki svipur hjá sjón. Það er verið að verðfella sveitina okkar um alla eilífð. Við sættum okkur ekki við það.

Svo lengi sem elstu menn muna hefur safn Gnúpverja runnið fram sveitina þessa fögru leið. Á nú að eyðileggja hluta af stemningunni í kringum réttirnar. Og hvar á að reka safnið. Saga og menning eru að engu höfð með þessum framkvæmdum.

Búsvæði lífvera í Þjórsá og búsvæði lífvera á landi við ána er stefnt í voða. Áhrif virkjana á lífríki Þjórsár sem m.a. fóstrar einn stærsta villta laxastofn Íslands. Miklar líkur eru á að framkomnar virkjunahugmyndir stórkaði og jafnvel útrými Þjórsárlaxi. Ekkert öryggi er fyrir því að kynntar mótvægisáðgerðir framkvæmdaáðila virki í íslenskri jökulá. Þarna er náttúran ekki látin njóta vafans heldur virkjanirnar og Varúðarreglan brotin.

Þjórsá hefur virkað sem öflug girðing og verið mikilvæg vörn til að hefta útbreiðslu sauðfjársjúkdóma. Þurr árfarvegur veitir ekki slíka vörn og yrði því að girða meðfram ánni sem er dýrt og kostar endalaust viðhald auk þess sem það yrði lýti í landinu.

Eitt af því sem verður fágætara í okkar heimshluta er að heyra í náttúrunni. Verði Þjórsá stífluð og eðli hennar raskað, mun árnidur og hljóð fossa og flúða þagna. Við það yrði mikið frá fólki tekið því margir leggja við hlustir og njóta þessara náttúruhljóma. Í gegnum aldirnar hafa bændur spáð í veðrið eftir árnidri Þjórsár. Með virkjun yrði þessi menningararfur eyðilagður.

Í matsskýrslu segir: „ Með mótvægisáðgerðum er leitast við að koma í veg fyrir, draga úr eða bæta fyrir neikvæð umhverfisáhrif framkvæmdar.“ Neikvæð umhverfisáhrif eru sem sagt viðurkennd en Landsvirkjun ætlar að endurhanna landslagið. Þvílík hugdetta, að ætla að gjörbreyta fallegu landslagi þar sem leiðin liggur inn á hálendi Íslands, þ.e. anddyri að hálendinu. Lónið verður aldrei falið og gróðurinn sem fer undir það verður ekki endurheimtur. Endurheimt votlendis á Suðurlandi er nefnd sem mótvægisáðgerð. Slík áðgerð bætir ekki dýrmætt land annars staðar á landinu. Svona gjörninga er ekki hægt að tengja saman.

Sjálfbær þróun hefur þrjár stoðir, en þær eru samfélagslegar, umhverfislegar og efnahagslegar. Hér er því verið að brjóta tvær þeirra, þ.e. samfélagslegar og umhverfislegar og fjárhagslegur ávinningur þjóðarinnar af virkjununum er tvísýnn. Efnahagslegar forsendur einar og sér duga ekki til að uppfylla ákvæði sjálfbærrar þróunar, sem á þó að vera leiðarljós á Íslandi.

Í matsskýrslunni er vitnað í könnun á afstöðu íbúa til Hvammsvirkjunar. Ekki virðist hafa verið tekið vísindalegt úrtak heldur hafi tilviljun ráðið hverjir fengu þennan spurningalista. Einnig er nefnd könnun meðal ferðamanna. Varla er hægt að meta samfélagsleg áhrif með svona vinnubrögðum. Spurningarnar voru líka frekar furðulegar. Þegar meta á samfélagsleg áhrif þarf að tala við fólk.

Vitað er að undirbúningur og framkvæmdir við Kárahnjúkavirkjun höfðu samfélagslega mjög neikvæð áhrif á Austurlandi og gera enn. Fyrir nokkrum árum kom út bók sem heitir „Það reddast“ og er söguhetja þeirrar bókar Sveinn Sigurbjarnarson ævintýramaður á Eskifirði, Inga Rósa Þórðardóttir skráði. Í bókinni er m.a. fjallað um Kárahnjúkavirkjun Á bls. 230 segir Sveinn: „Ástandið á Austurlandi var mjög erfitt um tíma og þetta reyndi verulega á margan manninn og marga konuna. Það voru mjög skiptar skoðanir og ef ég man rétt leiddu kannanir það í ljós að uppi á Héraði skiptust í íbúar til helminga með og á móti framkvæmdunum en á Fjörðunum voru 90% fylgjandi virkjun en um 10% á móti þeim. Erfiðast við þetta allt saman var að deilur urðu mjög harðvítugar og slitu bæði fjölskyldubönd og vinabönd sem mörg hver hafa ekki enn gróið. Fólk flutti jafnvel burt af svæðinu af því að það vildi ekki búa við slíkar aðstæður“. Frá þessu ástandi var ekki sagt í fjölmiðlum. Vitað er að margir þar eystra þorðu ekki að gefa upp skoðun sína.

Árið 2009 kom út bókin „Haukur á Röðli - Í fúlustu alvöru“. Birgitta H. Halldórsdóttir skráir þar æviminningar Hauks á Röðli í Austur-Húnavatnssýslu. Í bókinni er m.a. fjallað um deilur vegna Blönduvirkjunar. Þar kemur fram að Haukur var fylgjandi virkjuninni. Hann segir: „Það var alveg ótrúlegt hvað miklar deilur sköpuðust heima fyrir og hve heift gat orðið mikil manna á milli, jafnvel svo að ekki hefur gróið um heilt enn“. (bls. 93). ... „Þetta var í raun alveg hræðilegt. Það lá við að það væri skæruhernaður á milli heimila sem alltaf höfðu verið vinir“. ... „Menn fóru að líta á kunningja sína og vini hornauga ef þeir voru ekki á sömu skoðun“. (bls 93)...

„Það fór mikið af góðu og fallegu landi undir vatn og það er vissulega eftirsjá að því“. (bls 93). ...

„Sumt hefur aldrei gróið um heilt, og ég get ekki óskað neinu samfélagi þess að fá svona deilu inn til sín. Það er hræðilegt“. (bls. 95). ...

„Menn voru missárir eftir og sumir eru jafnvel enn ekki fullkomlega búnir að jafna sig þó árin líði “. (bls. 96).

Lítill samfélög hafa alls ekki efni á sundrunu eins og hér kemur fram. Ekkert væri verra fyrir okkar litla samfélag en að slíta í sundur friðinn. Höfum það í huga. Því mótmælum við Hvammsvirkjun.

Verði Hvammsvirkjun að veruleika verða lífsgæði okkar, sem hér búum, skert, þar sem frá okkur verður tekið dýrmætt landslag og náttúra sem við njótum nú. Auk þess verður friður manna á milli rofinn og djúpstæð sár standa eftir. Árið 2007 urðu djúp sár manna á milli í samfélagi okkar, þau hafa ekki gróið að fullu. Það er ótrúlegt að enn á ný er farið í sömu för og áður. Er ekki kominn tími til að staldra við, nú árið 2017. Þjóðfélagið hefur gjörbreyst á síðustu 10 árum, fólk hefur aðrar hugmyndir um framtíðina og almenningur er meðvitaðri um mikilvægi óspilltrar náttúru.

Á kynningarfundum í Árnosi 14. júní kom fram að ekki væri búið að ákveða hvað gera á við rafmagnið frá Hvammsvirkjun. Eiga erlendir auðhringir að njóta þess? Hins vegar hefur heyrst að Thorsil í Helguvík sé ætlað það. Það er ekki ásættanlegt?

Virðingarfyllst,

Margrét Steinþórsdóttir Háholti kt. 1804464949

Árdís Jónsdóttir Eystra-Geldingaholti kt. 2710553079

Margrét Eiríksdóttir Eystra-Geldingaholti kt. 1212252639